

พงศ์พล รงรอง. 2558. “การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งในเมืองหลวง
พระบาง สปป.ลาว” ใน วารสารวิถีสังคมมนุษย์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน.
หน้า 79-102.

การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง
ในเมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว
Adaptation of the Social and Culture Hmong tribe in
Luangprabang Lao PDR

พงศ์พล รงรอง*

Pongpon Ronglong

* นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งในเมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว โดยการศึกษาเอกสารและการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม จากกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว โดยใช้แบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง แบบสังเกตรวมทั้งการบันทึกเสียง การถ่ายภาพและการจดบันทึก การนำเสนอผลการวิจัยแบบเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า เมืองหลวงพระบางที่เป็นเมืองท่องเที่ยวขึ้นได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์กับคนในพื้นที่และชนเผ่าอย่างชนเผ่าม้ง ชนเผ่าม้งในเมืองหลวงพระบางซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ใน 3 สถานที่ คือ บ้านนาอวน บ้านขัวที่หนึ่ง และตลาดกลางคืน และพบว่า ได้มีการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและแบ่งการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมได้ 3 ด้าน คือ การปรับตัวด้านอาชีพ การปรับตัวด้านความเชื่อ และการปรับตัวด้านทัศนคติที่มีต่อนักท่องเที่ยว 1) การปรับตัวด้านอาชีพคือ จากเดิมมีการประกอบเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ปรับตัวเป็นอาชีพขายของที่ระลึกเป็นหลัก 2) การปรับตัวด้านความเชื่อ คือการนำความเชื่อเรื่องผี การนับถือผีมาสู่เย็บเป็นตุ๊กตาผีจำหน่ายเป็นของที่ระลึก ซึ่งจากเดิมนั้นชาวม้งจะเคารพความเชื่อเรื่องผีอารักษ์และวิญญาณบรรพบุรุษ การปรับตัวดังกล่าว คือ กระบวนการในการปรับเปลี่ยนความเชื่อ หรือทัศนคติ ให้เข้ากับสภาพวิถีชีวิต 3) การปรับตัวด้านทัศนคติที่มีต่อนักท่องเที่ยว เด็ก ๆ ชาวม้งมีทัศนคติที่ว่าประกอบอาชีพในเมืองจะได้เงินดีกว่าการทำเกษตรกรรม รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษทำให้มีโอกาสที่ดีกว่าในการประกอบอาชีพขายของที่ระลึก การขับรถรับจ้าง รวมไปถึงการเป็นไกด์นำเที่ยว ชาวม้ง มีทัศนคติต่อนักท่องเที่ยวในเรื่องของรายได้จากการบริการเช่น ขับรถโดยสาร หรือ สามล้อเครื่อง รวมไปถึงไกด์นำเที่ยว ให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งมีตลอดทั้งปีและในช่วงเทศกาลรายได้จะเพิ่มเป็นหลายเท่าตัว อย่างไรก็ตามการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง เกิดจากนโยบายของทางรัฐบาลมาสนับสนุน ในการสร้างการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ดังนั้น สภาพสังคมของชนเผ่าม้งเมืองหลวงพระบาง จากเดิมที่เป็นสังคมแบบปิดคือเป็นสังคมชนเผ่า มีโครงสร้างทางสังคมที่มีข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติของตน จนกระทั่งมีตัวแปรเข้ามาคือเรื่องของนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการปรับตัวทางสังคมคือ

การประกอบอาชีพ รายได้ของครอบครัวชนเผ่าม้งนำมาสู่ฐานะทางการเงินที่ไม่เท่าเทียมกันชุมชนนำไปสู่การย้ายถิ่นฐานชาวเมืองหลวงพระบาง และมีการปรับตัวทางวัฒนธรรม คือความเชื่อ ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นก็ได้ถูกกระแสโลกาภิวัตน์ค่อย ๆ ทำให้ความเชื่อนั้นปรับหรือยืดหยุ่นไปตามบริบทสังคมเมืองท่องเที่ยว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความเป็นเมืองหลวงพระบางได้ส่งผลให้เกิดการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการพัฒนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

คำสำคัญ : ชนเผ่าม้ง , การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรม

Abstract

This research aims to study social and culture adaptations of Hmong tribe in Luang Pha Bang, Laos by examining documents and surveying from scholars, operators, and relevant people around the city area of Luang Pha Bang. The researcher adopted interview techniques both structure and non-structure interviews, as well as observations, sound recording, photo taking. The results of the study are emphasized by descriptive analysis. The research results express the impacts of the tourism industry that affects local people and Hmong's ways of living when Luang Pha Bang city becomes one of the most visited tourist attraction in Laos. The subjects of the study come from three majors target area such as Hmong who lives in Ban Na Oun, Ban Kua I and the night market. This study found that there are several social and culture adaptations appears in the subject lives that be able to divide into three adaptation issues such as jobs, believes and attitude towards tourists. First, the jobs adaptation emphasizes changing of legacy jobs such a farmer to be a souvenir seller instead. Second, believe adaptation, for instance, people transforms their ghost beliefs to souvenir ghost dolls and sells to tourists. Previously, Hmong tribe respects ghosts and ancestral spirits. Such an adaptation encourages significant attitudes or beliefs changing to match the way of life. Third, Hmong tribe adjusts their

attitude towards tourists. Hmong children have the new attitude that working in the city will better than agriculture. Moreover, learning English communication might provide better chances to find jobs in the city, for example, become a souvenir seller, a driver, as well as a tour guide. Therefore, they have an attitude towards tourists in terms of revenues from their provided services where an amount number of tourists are increasing especially during the festivals. However, social and cultural adaptations of the Hmong also cause by the government policies that mainly focus their attention on cultural tourism. Thus, the social conditions of Hmong in Luang Pra Bang are changing from a close to an open society. The closed society refers to the tribal society that consists of the social structure with its legacy terms or practical rules. Until the city became a popular tourist attraction, the social adaptations are encouraged, for instance, occupations and family incomes bring financial inequality and lead to a new community relocation to Luang Pra Bang. For culture adaptation, Beliefs—inherited from a generation to a next generation—gradually change and expand themselves to fit the contexts of tourism social. And it can be said that Luang Pra Bang city has resulted in social and cultural adaptations of the Hmong tribe and these adjustments are parts of the development mechanisms of Laos.

keywords : Hmong tribe , Adaptation of the Social and Culture

บทนำ

เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองที่อยู่ทางภาคเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ห่างจากเมืองเวียงจันทน์ขึ้นไปทางเหนือประมาณ 420 กิโลเมตร เป็นเมืองที่มีพื้นที่ราบขนาดเล็ก เพียง 8 ตารางกิโลเมตรวางตัวในแนวเหนือ-ใต้ อยู่ในแอ่งกระทะของภูเขาขนาดใหญ่ มีแม่น้ำโขงไหลเลียบขนานทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่กายภาพของเมืองส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 95 เป็นภูเขาสลับซับซ้อน ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ในอดีตพื้นที่แห่งนี้มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าไม้ สัตว์ป่า และแหล่งน้ำ

ธรรมชาติ มีความสูงเฉลี่ย 1,300 เมตรจากระดับน้ำทะเล มีลำน้ำอยู่หลายสาย ที่สำคัญได้แก่ น้ำคาน น้ำป่า น้ำเสือง น้ำอุ ซึ่งทุกสายมีลำน้ำสาขาอีกจำนวนมากและทั้งหมดไหลลงสู่น้ำโขง (ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์, 2553) นอกจากนี้เมืองหลวงพระบางยังเป็นเมืองหนึ่งของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน

ภาพประกอบที่ 1 ภาพทัศนียภาพตัวของเมืองหลวงพระบาง

จากในอดีตจนถึงปัจจุบันเมืองหลวงพระบางนอกจากจะมีความโดดเด่นในเรื่องพุทธศาสนาแล้วยังเป็นเมืองที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นเมืองที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่เด่นที่สุด โดยองค์การยูเนสโกได้ประกาศเป็นเมืองมรดกโลก เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2538 มีการจัดทำแผนให้เงินสนับสนุนจากสหประชาชาติ และองค์กรอิสระอื่นๆ จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2543 จึงได้รับสถานะภาพเป็นเมืองมรดกโลกอย่างเป็นทางการ ในด้านเศรษฐกิจเมืองหลวงพระบางได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจ และมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นช่วงแต่ละช่วงโดยจะกำหนดระยะละ 5 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกเริ่มใช้ในระหว่างปี ค.ศ. 1981-1985 เน้นการช่วยเหลือความร่วมมือกับกลุ่มประเทศสังคมนิยม และได้ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปเศรษฐกิจตามนโยบาย กลไกเศรษฐกิจใหม่ ส่งเสริมเกษตรกรรม

อุตสาหกรรม และพลังงานต่อมาได้เริ่มเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศใหม่ในปี ค.ศ. 1985 และได้เริ่มทบทวนนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจ นโยบายต่างประเทศ ซึ่งในปี ค.ศ. 1986 ก็ได้มีการนำนโยบายใหม่มาใช้

จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ เศรษฐกิจขยายตัว ทำให้เมืองหลวงพระบางมีสภาพเป็นเมืองท่องเที่ยวทำให้ระบบทุนนิยม เข้ามามีบทบาทกับสังคมเมืองหลวงพระบางมากขึ้น (สุนทร โทธิสาร, 2000) ทำให้ชาว เมืองหลวงพระบางและชนเผ่าต่าง ๆ ในแขวงหลวงพระบางต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับ สภาพเมืองที่เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว การเป็นท่องเที่ยวนั้นก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่ กลุ่มชนเผ่าต่าง ๆ หลังไหลเขามาประกอบอาชีพในแขวงหลวงพระบาง จากผลงานของ แกรนด์ อีแวนส์ อ้างถึงการศึกษาของ Eric Pietratiion ว่า ได้บันทึกไว้ใน พ.ศ. 2486 ใน “ La Population do Laos en 1943 Dans Son Milieu Geographique” ว่าประชากร หลัก ประกอบไปด้วย ลาวลุ่ม ลื้อ เวียดนาม และจีน ซึ่งมีจำนวนลาวลุ่ม 3,000 คน เวียดนาม 1,400 คน จีน 480 คน และอื่นๆ 70 คน รวม 4,950 คน และในปี พ.ศ. 2473 มีประชาชน รวม 5,400 คน และสภาแห่งชาติแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (2007) ได้กล่าวถึงประชากรในหลวงพระบาง ว่าประกอบด้วย ลาวลุ่ม (Lowland) ลาว เเทิง(Upland) ลาวสูง (Highland) ได้แก่ ม้ง Hmong (“ Meo”) และเย้าYae (Mien) ซึ่ง แต่ละกลุ่มก็จะมีลักษณะแตกต่างกันไปตามพื้นที่อาศัย ชาติพันธุ์ และประเพณีโดยสามารถ อธิบายได้ดังนี้

1) **ลาวลุ่ม** หมายถึง กลุ่มคนชนชาติลาวที่ใช้ภาษาตระกูลไท-ลาว อาศัยอยู่ใน ที่ลุ่มพื้นราบบริเวณแม่น้ำโขง เป็นประชากรพื้นฐานหรือคนดั้งเดิมของเมืองหลวงพระบาง ประชากรเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทางชาติพันธุ์ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมกับชาวไทยอีสาน มีอาชีพรับราชการ ค้าขาย และเกษตรกรรม พวกเขา อาศัยในเขตหัวเมือง กลางเมือง ทางเมือง และปากภู มีการดำรงชีพแบบถาวร การตั้งถิ่น ที่อยู่มักจะมีความสัมพันธ์กับอาชีพ กล่าวคือ กลุ่มพ่อค้า และนักเดินเรือ มักจะอยู่เขต หัวเมือง กลางเมือง และชายฝั่งแม่น้ำโขง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมักจะอยู่ในเขตปากภู กลุ่มช่างเงินจะอยู่ที่เขตทางเมือง ขณะที่กลุ่มข้าราชการ และราชินิกุลจะกระจายอยู่ทั่วไป ขอบรวมกันอยู่เป็นกลุ่มก้อน รักพวกพ้อง นิยมผลิตสินค้าใช้เอง เป็นกลุ่มที่มีความผูกพัน กับพุทธศาสนาเถรวาท แบบชาวบ้านผสมกับการนับถือผี เชื่อในอำนาจลี้ลับศักดิ์สิทธิ์และ

สิ่งเร้าต่างกัน ๑ มีภาษาพูดเป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย มีความภูมิใจในภาษาและเชื้อชาติของตนเอง และมีแบบแผนประเพณีในการอยู่ร่วมกันเป็นครัวเรือนตลอดจนความเชื่อในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างจากเผ่าอื่น ๆ และมีจำนวนประชากรร้อยละ 70 ของประเทศทั้งหมด

2) **ลาวเทิง** หมายถึง ลาวที่อาศัยอยู่ที่ราบสูง เป็นเชื้อสายกับมอญ ชอบดำรงชีวิตและตั้งถิ่นฐานภูมิลำเนาอยู่ตามเนินภูเขาที่มีความสูงเหนือระดับน้ำทะเลตั้งแต่ 700 เมตรขึ้นไป ประกอบมี 36 เผ่า คือ เผ่ากัมมู สะเมต บิดผ้อง ปวก ยร ผู้น้อย กะเส็ง ดอย ไผ่ มะกอง กะตาง ปะโก ละเวน ละแว ยะเหิน ตูย สุ สะพาน สอก ตะหลิว ตะเลียง ตะไถ้ย้อ อาลัก กะตู แะ สะย จัง ดากกั้ง ละวี ละวก โอย ตองเหลียง กาโด ถิ่นและสามตำว มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เช่น การแต่งกาย ภาษา และมีคติความเชื่อเกี่ยวกับการดำรงชีพตามเนินเขา ปลูกข้าว ข้าวโพด กาแฟ ปลูกยา และปลูกฝ้าย โดยการดำรงชีพแบบไม่เป็นหลักแหล่งที่แน่นอนอันเนื่องมาจากการทำไร่เลื่อนลอย

3) **ลาวสูง** หมายถึง ลาวที่อยู่ตามภูเขา มีการดำรงชีวิตอยู่บนดอยใกล้ต้นน้ำ ในความสูง 1,000 เมตร มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เช่น การแต่งกาย ภาษา และมีคติความเชื่อเกี่ยวกับผี การดำรงชีพตามเนินเขา ปลูกข้าว ข้าวโพด โดยการดำรงชีพแบบเคลื่อนที่อันเนื่องมาจากการทำไร่ การปลูกเรือนจึงไม่ถาวรนิยมปลูกเรือนติดดินด้วยไม้ไผ่ ประกอบด้วย มั่งขาว มั่งลาย มั่งดำ เย้าแลนแต่น กอปานา กอสิดา กอมูจี กอบูลิ กอเฟ กอภูซาง กอภูยอต กอมูเติน กอจีจาน กอกงสาด ฮายี ลาหุ มูเซอดำ มูเซอขาว และกวย ทั้งสามชนชาติใช้ภาษาลาวเป็นภาษากลาง และได้ร่วมชีวิตฉันท์พี่น้องในอาณาเขตเดียวกันมาเป็นพันปีโดยมีผู้นับถือพุทธศาสนาราว 65.4%

จากงานวิจัยของ เยียล่อ เยียวือ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง มุมมองของคนในชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว บ้านนาอวน เมืองหลวงพระบางผลการศึกษาพบว่า บ้านนาอวนเป็นหมู่บ้านของชาวม้ง การท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของชาวนา รวมทั้งชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าไปพัฒนาของทางภาครัฐ ดังตัวอย่างงานวิจัยดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องการสะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่ของ เผ่าม้ง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นชุมชนเมือง ซึ่งความเป็นเมืองท่องเที่ยวนี้ได้สร้างธรรมเนียม การปฏิบัติแบบใหม่ ให้เกิดกับชาวม้ง และการปรับตัวเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชนเผ่าม้ง ซึ่งในปัจจุบันความเป็นเมืองมรดกโลกได้ก่อให้เกิดการปรับตัวของคนในพื้นที่รวมทั้งชนเผ่าม้งด้วย

ผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนอภาพสะท้อนที่เกิดจากการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง

วิธีวิทยาการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งในเมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ 1) แบบสำรวจ 2) แบบสังเกต 3) สัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง และไม่มีโครงสร้าง โดยใช้กับกลุ่มเป้าหมายคือ

1. **ผู้รู้ (Key Informant)** คือเจ้าหน้าที่ด้านข้อมูลประชากรเมืองหลวงพระบาง 1 คน นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน) 2 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน

2. **ผู้ปฏิบัติ (Casual Information)** คือ ม้งในเมืองหลวงพระบาง โดยแบ่งเป็น ช่วงอายุ 15 - 25 ปี 3 คน ช่วงอายุ 30 - 50 ปี 3 คน ม้งบ้านขัวที่หนึ่ง โดยแบ่งเป็น ช่วงอายุ 15 - 25 ปี 3 คน ช่วงอายุ 30 - 50 ปี 3 คน บ้านนาอวน โดยแบ่งเป็น ช่วงอายุ 15 - 25 ปี 3 คน ช่วงอายุ 30 - 50 ปี 3 คน

3. **ผู้เกี่ยวข้อง (General Information)** คือ ชาวเมืองหลวงพระบาง (ลาวกลุ่ม) 5 คน นักท่องเที่ยวในเมืองหลวงพระบาง 5 คน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการวิจัย เป็นเวลา 2 ปี โดยมีขั้นตอนการทำการวิจัย โดยเริ่มจาก การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับม้งในพื้นที่วิจัยเมืองหลวงพระบาง ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนและนโยบายของเมืองหลวงพระบาง ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้ง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบริบทพื้นที่เมืองหลวงพระบาง สร้างกรอบ สร้างเครื่องมือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ลงพื้นที่เก็บข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่มาศึกษาเพิ่มเติม นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย หากข้อมูลยังไม่ครบต้องลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่ไม่ครบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม และนำมาสู่การสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือซึ่งประกอบไปด้วย

แบบสำรวจ (Survey) ใช้เป็นเครื่องมือการสำรวจบริบทพื้นที่วิจัยในเบื้องต้น เช่น เส้นทางในเมืองหลวงพระบาง จุดสังเกต รวมทั้งพื้นที่ที่ม้งนักท่องเที่ยว และชนเผ่าม้ง

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) ใช้เป็น

เครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการบันทึกภาพ สังเกตและบันทึกภาพตามแนวคิดที่ได้วางแผนไว้

แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-structured Interview) คือ ใช้เป็นเครื่องมือร่วมกับการพูดคุยกับชาวบ้าน ในเรื่องทั่วไป เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย จากนั้นจึงถามในประเด็นที่ต้องการเก็บข้อมูล และแบบมีโครงสร้าง (structured Interview) สำหรับผู้รู้ ผู้ปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากประชากรผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงจนถึงทุกภาคฝ่ายอันมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของเมืองหลวงพระบาง การเดินทางลงพื้นที่ ดำเนินการด้วยตัวเองทุกขั้นตอน เพื่อเก็บข้อมูลในส่วนที่เป็นการปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมชนเผ่าม้งเมืองหลวงพระบาง การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นขั้นตอนที่สำคัญต่อกระบวนการศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง การวิเคราะห์ข้อมูลจะไม่ใช้สถิติเป็นหลักฐานการวิเคราะห์ หากจะมีการใช้ก็เป็นแต่เพียงข้อมูลสนับสนุน ผู้วิจัยจึงมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. **แบบสำรวจ ประกอบด้วย** ประเด็นที่สำรวจ, วัน เวลา, เนื้อหาสาระจากการสำรวจ, กิจกรรมประกอบการสำรวจ ถ่ายภาพ สัมภาษณ์ จดบันทึก, ปัญหาและอุปสรรคต่อการสำรวจ และสภาวะการณ์ในระหว่างการสำรวจ

2. **แบบสังเกตชนิดไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วย** ประเด็นในการสังเกต, วัน เวลา สถานที่, บุคลากร (ชาวม้ง), เนื้อหาสาระจากการสังเกต (ตาหู ใจ), กิจกรรมประกอบการสังเกตถ่ายภาพ สัมภาษณ์ จดบันทึก และใช้เครื่องบันทึกเสียง, ปัญหาและอุปสรรคต่อการสังเกต และสภาวะการณ์ในระหว่างการสังเกต

3. **แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง** ประวัติความเป็นมาของชนเผ่าม้ง สถานที่ที่จะพบเห็นเผ่าม้งได้มากที่สุดในเมืองหลวงพระบาง อาชีพม้งในเมืองหลวงพระบาง การปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมของม้งในเมืองหลวงพระบาง สภาพสังคมและวัฒนธรรม (เดิม) ของชนเผ่าม้ง การปรับตัวที่เกิดขึ้นเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นความรู้สึกที่มีต่อเมืองท่องเที่ยววิถีการดำรงชีวิตในเมืองท่องเที่ยว ความรู้สึกที่มีต่อเมืองท่องเที่ยว อาชีพและการดำรงชีวิต การปรับตัวทางสังคมวัฒนธรรมของม้งในเมืองหลวงพระบาง ผลกระทบที่เกิด

ขึ้นเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น การปรับตัวในชุมชน

4. **แบบสัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง**การประกอบอาชีพ วิถีชีวิต สภาพ
ครอบครัว สภาพชุมชน บทบาทหน้าที่ สิ่งที่ทำให้ต้องปรับตัว ความรู้สึกที่มีต่อการท่องเที่ยว ผลกระทบในการดำรงชีวิตในเมืองท่องเที่ยว การรักษาดมเนินมการปฏิบัติใน
สังคมชนเผ่าม้ง การรักษาวฒนธรรมของชนเผ่าม้ง

ผลการศึกษา

1. ชชาติพันธุ์ม้ง

ภาพชนเผ่าม้งในครั้งอดีต

ภาพจาก หนังสือ THE HMONG A GUIDE TO TRADITIONAL LIFE By ROBERT COOPER .2008

ม้ง (Hmong) เป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และทางตอนเหนือของประเทศพม่า เวียดนาม ไทย และลาว ชนเผ่าม้งเป็นหนึ่งใน 49 ชนเผ่าในประเทศ สปป. ลาว ซึ่งชนเผ่าม้งในลาวจัดอยู่ในกลุ่มลาวสูง โดยมักจะสร้างชุมชนและอาศัยอยู่บริเวณเขตภูเขาสูงและชนเผ่าม้งถูกจัดอยู่ คือ หมวดภาษา ม้ง-อิวเมียน มีวิถีชีวิตและประเพณีวัฒนธรรมและการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์มาแต่ดึกดำบรรพ์และยังคงรักษาไว้ ชาวเผ่าม้งมีความยึดมั่นในข้อปฏิบัติเฉพาะประจำกลุ่ม ประจำแซ่สกุลของตนเอง แต่ละแซ่สกุลก็จะมารวมกลุ่มกันจนเกิดเป็นชุมชนหมู่บ้านม้งในที่สุด กล่าวย้อนกลับไปถึงจากงานวิจัยของสองนักวิจัยปรากฏหลักฐานว่า ประมาณ 2,000 ปี ก่อนคริสตกาลบรรพบุรุษของชนเผ่าม้งนั้นอาศัยอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเหลือง สมัยนั้นชนเผ่าม้งได้ต่อต้านการขยายตัวของศักดินาชาวฮั่น (ชาวจีน) เกิดการต่อสู้ของกองกำลังทั้งสองฝ่าย การ

ต่อสู้ยืดเยื้อ ต่างฝ่ายผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ ในท้ายที่สุดฝ่ายกองกำลังชนเผ่าม้งก็เป็นฝ่ายแพ้และนำกองกำลังกลับสู่เขตทุรกันดารบนภูเขาสูงและยากต่อการเข้าถึง ซึ่งในเอกสารรายงานกษัตริย์จีนของเสนาอำมาตย์ ใช้คำเรียกชนเผ่าม้งว่า “พวกอนารยชนแห่งภูเขา” เป็นระยะเวลานานชาวม้งได้พยายามต่อสู้เพื่อจะกอบกู้เอกราชทางการเมืองของตน กว่าศตวรรษ การคุกคามและแผ่อำนาจอย่างต่อเนื่องของศักดินาอันมีต่อกลุ่มชนเผ่าต่างๆ โดยเฉพาะชนเผ่าม้ง เริ่มจากทางทิศตะวันตกโดยกวาดต้อนเข้าสู่ทิศตะวันออกจากทางเหนือของประเทศไทย และถูกขับไล่ลงสู่ภาคกลาง และจากภาคกลางถูกกดดันให้เข้าสู่ภาคใต้ จากภาคใต้ถูกขับไล่ให้พ้นออกจากชายแดนแผ่นดินจีนเข้าสู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากแผ่นดินพม่าเขาถูกบีบบังคับให้ออกไปสู่หมู่เกาะ จากชนเผ่าที่เคยตั้งหลักปักฐานอยู่ในเขตทุ่งที่รู้จักการทำนาปลูกข้าวก็ถูกบีบให้ไปอยู่ในเขตป่าดงและถูกกวาดต้อนขึ้นภู่อีกครั้ง ในระหว่างศตวรรษที่ 17 – 19 เนื่องจากสังคมการเมืองภายในประเทศจีนมีการขยายอาณาดินของแต่ละก๊กเหล่าทำให้ก๊กเหล่าที่อ่อนแอกว่าถูกล้างซึ่งชาวม้งก็เป็นหนึ่งในจำนวนก๊กเหล่าที่ได้รับผลกระทบไม่ต่างกับก๊กเหล่าอื่นๆ เพราะฉะนั้นชาวม้งจึงอพยพหนีออกจากประเทศจีนหลายเส้นทาง ซึ่งเส้นทางหนึ่งในนั้นคือการเคลื่อนย้ายของชาวม้งเข้าสู่ประเทศเวียดนาม

ชาวม้ง เคลื่อนย้ายเข้าสู่ประเทศเวียดนามด้วยสองเส้นทางหลักหรือสองทิศเช่น ทิศที่ 1 จากภาคใต้ของประเทศไทยเคลื่อนย้ายเข้าสู่แขวงภาคเหนือของเวียดนาม จากนั้นจึงทยอยกันเข้าสู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ และทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ คือ เมืองลาว, เมืองลา, เมืองแกน, ฮ่ายาง, เตียนกวาง, ลาวกาย, เอียนบ้าย, ลายเจ้า, เซิลลา, เกาบัง และ เห่งอานด้วย จากนั้นก็ค่อยๆ ทยอยเข้าสู่ประเทศลาวอย่างช้าๆ จากทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม เข้าทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศลาวที่เป็นชายแดนระหว่างสองประเทศแล้วเข้าประเทศลาวตามจุดต่างๆ เช่น โพนทอง, เมืองงอย, ปากแซง, ปากอู, เชียงเงิน, ภูคูน หลวงพระบาง และนับตั้งแต่ปี 1954 – 1975 ภายหลังที่ล่าเมืองขึ้นฝรั่งเศสปราชัยที่อินโดจีน และการแทรกแซงของนักล่าหัวเมืองแบบใหม่เข้ามาแทนที่นั้น ชาวม้งอยู่ในลาวรวมถึงชาวม้งอยู่หนองแฮด ซึ่งเป็นถิ่นฐานของนักต่อสู้ชาวม้งที่มีชื่อเสียงได้แยกตัวออกเป็นสองฝ่าย ชาวม้งที่เลือกไปให้การสนับสนุนจากอเมริกา ที่เรียกว่า ฝ่ายราชอาณาจักรลาว ที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสูงสุดของประเทศที่เลือกเส้นทางเดินตามลัทธิทุนนิยม ซึ่งผู้ที่เป็นตัวแทนแก่ชาวม้ง มี พระยาตูปีลีfung (ตระกูลลี), นายพล

วังปาว (ตระกูลวาง) ในรัฐบาลเวียงจันทน์ ซึ่งในระยะดำเนินสงครามนั้นรัฐบาลเวียงจันทน์ (ราชอาณาจักรลาว) ได้ใช้นายพลวังปาวเป็นผู้บังคับบัญชาเขตทหารภาค 2 เพื่อสกัดเส้นทางเดินในป่าของฝ่ายแนวร่วมรักชาติเข้าสู่นครหลวงเวียงจันทน์ อยู่ช่าทอง และล่องแจ้ง ส่วนชาวม้งที่เลือกเส้นทางต่อสู้ยืดเยื้อยาวนานตามเส้นทางการปฏิบัติที่ได้รับการสนับสนุนในระบบสังคมนิยมที่เรียกว่า ฝ่ายประเทศลาว ที่มีแนวลากรักชาติ โดยพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นแกนนำ ซึ่งผู้ที่เป็นตัวแทนให้แก่ชาวม้งมีท่านไฟด่าง ลำเบยยาว (ตระกูลล้า), ท่านเยยวือ ลำเบยยาว (น้องชายท่านไฟด่าง ลำเบยยาว) ท่านดูยาไซจู (ตระกูลยาง)

ภาพกองกำลังชนเผ่าม้งช่วงสงครามระหว่างฝ่ายอาณาจักรลาวและพรรคประชาชนปฏิวัติลาว
http://en.wikipedia.org/wiki/Laotian_Civil_War#mediaviewer/File:Hmongsg.jpg

ความแตกต่างทางการเมืองในสองฝั่งที่เป็นปรปักษ์กันนี้ได้ทำให้สองผู้นำม้งกลายมาเป็น “ศัตรู” กันอย่างดุเดือด พรรคฝ่ายทางตูปีลีฝงเป็นฝ่ายนิยมรัฐบาลราชอาณาจักรลาว ส่วนฝ่ายพรรคของท่านไฟด่าง ก็หันไปนิยมฝ่ายแนวร่วมรักชาติ แต่ชาวม้งส่วนใหญ่ที่อยู่กับฝ่ายราชอาณาจักรลาวนั้นกับไม่นิยมการเมืองเท่าใดนัก ชาวม้งอยู่ด้วยความสงบตามเขตภูเขาสูง ตลอดระยะสงคราม 30 ปีที่ผ่านมา ฝ่ายแนวร่วมรักชาติ (ประเทศลาว) ก็

สามารถเอาชนะฝ่ายเวียงจันทน์ (ราชอาณาจักรลาว) ได้ ซึ่งผลของการต่อสู้ที่ยืดเยื้อยาวนานนั้น ชาวหมั่งก็เป็นหนึ่งในจำนวนผู้ให้การสนับสนุนแต่ละฝ่าย และชาวหมั่งไม่ว่าจะอยู่ฝ่ายใดก็ตามล้วนสูญเสียทั้งทรัพย์สินและเลือดเนื้อที่ไม่สามารถคำนวณได้จากสงครามดังกล่าว แต่ชาวหมั่งก็มีความภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้มีส่วนสำคัญในการกิจการต่อสู้กู้ชาติจนสามารถมีชัยชนะอย่างสมบูรณ์ ภายใต้การนำที่ชาญฉลาดของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว

2. มั่งกับการปรับตัว

นับตั้งแต่ชนเผ่ามั่งเคลื่อนย้ายลงมาจากภาคใต้ของประเทศจีนเหมือนดังหลายชนเผ่าที่ลงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศลาว โดยสืบเนื่องมาจากการสงครามในอินโดจีน ชนเผ่ามั่งประกอบด้วยหลายกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือเป็นเอกลักษณ์ทั้งสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน นอกจากนี้กลุ่ม มั่งมีเอกลักษณ์และประเพณีข้อปฏิบัติเฉพาะกลุ่มที่ยังคงปฏิบัติและรักษาเอาไว้ได้ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยชนเผ่ามั่งมีความยึดมั่นในข้อปฏิบัติเฉพาะประจำกลุ่ม ประจำแซ่สกุลของตนเอง แต่ละแซ่สกุลก็จะมารวมกลุ่มกันจนเกิดเป็นชุมชนหมู่บ้านมั่งรวมทั้งทุกคนต่างตระหนักถึงข้อปฏิบัติของสังคมและวัฒนธรรมชนเผ่ามั่ง เช่น สมาชิกมั่งที่มีนามสกุลเดียวกันจะแต่งงานกันไม่ได้ หากจำเป็นต้องแต่งงานจริง ๆ ต้องให้หญิงชายคู่กรณีทำพิธีตัดญาติก่อนแล้วจึงให้แต่งงานกันได้ พฤติกรรมคบขู้สุ่ยชายเป็นข้อห้ามอย่างเคร่งครัด ห้ามตีกองโดยพลการ เพราะการตีกองนั้น ถือว่าเป็นเสี่ยงสัญญาณของงานศพที่มีคนตายในหมู่บ้าน ซึ่งกองจะเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ใช้ในงานศพของมั่ง ห้ามยิงปืนโดยเด็ดขาด เพราะการยิงปืนนั้นมั่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้คนรอบข้างทราบว่าบ้านหลังนั้นมีการตาย ห้ามใช้เงินในวันขึ้นปีใหม่ 1 วันซึ่งจะมีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันนี้ จึงไม่ให้มีการใช้เงิน เพราะเชื่อว่าจะทำให้การทำมาหากินในปีถัดไปได้ผลเท่าที่ควร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับผี เช่น การหาผี หรือการลงผี จะช่วยให้วันจัญไรได้ เพราะความเจ็บป่วยทั้งหลาย ล้วนเป็นผลมาจากการผิดผี พิธีกรรมในการรักษาโรคของมั่ง มีอยู่หลายแบบ ซึ่งแต่ละแบบจะแตกต่างกันไปในแต่ละโรค การประกอบอาชีพของชนเผ่ามั่งนั้นเดิมมีการทำไร่สาลี (ข้าวโพด) และข้าว รวมถึงมีทักษะการปักและเย็บผ้าที่เป็นลวดลายเฉพาะของชนเผ่า หากบ้านหลังไหนมีลูกสาวก็จะหัดให้ปักผ้าตั้งแต่ 6-7 ขวบ การปฏิบัติตามระบบของสังคมและวัฒนธรรมชนเผ่ามั่งดังกล่าวได้ทำสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น หลังจากการ

ประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ระบบทุนนิยมได้เข้ามามีบทบาทต่อผู้คนในเมืองหลวงพระบางซึ่งรวมไปถึงชนเผ่าม้งและนำมาสู่ประเด็นการวิจัยซึ่งพบว่า การปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้งในเมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว พบประเด็นอยู่ 3 ประเด็นคือ 1.การปรับตัวด้านอาชีพ 2. การปรับตัวด้านความเชื่อ

3. การปรับตัวด้านทัศนคติที่มีต่อนักท่องเที่ยว

1) การปรับตัวด้านอาชีพ หลังจากการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ระบบทุนนิยมได้เข้ามามีบทบาทต่อผู้คนในเมืองหลวงพระบางซึ่งรวมไปถึงชนเผ่าม้ง ส่งผลให้เกิดอาชีพขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาอย่างไม่ขาดสาย ถนนศรีสว่างวงศ์ เป็นถนนสายเศรษฐกิจที่สำคัญสายหนึ่งของเมือง ซึ่งมีสถานที่สำคัญเช่น วัด พิพิธภัณฑสถาน ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึก ซึ่งรวมไปถึงชนเผ่าม้งในเมืองหลวงพระบาง ส่วนมากมาขายของที่ระลึก ได้แก่ กระเป๋าสาตงค์ผ้าปักลาย(เย็บเอง) กระเป๋าสาตงค์จากประเทศจีน (รับมาขายต่อ) ผ้าปูโต๊ะ ผ้าปักลายชนเผ่า และมีราคา ตั้งแต่ 10,000 กีบ (40บาท) จนถึง 100,000 กีบขึ้นไป (400 บาท) เป็นต้น บริเวณหน้าพิพิธภัณฑสถาน ในช่วงเวลากลางวันช่วงเวลาประมาณ 10.00 น. เป็นต้นไปจะพบเห็นชาวม้ง 3-4 ร้านอยู่บริเวณนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงหน้าพิพิธภัณฑสถาน จะเดินมาชมสินค้า หากนักท่องเที่ยวต่อรองราคาได้ก็จะซื้อกลับไป การติดต่อพูดคุยระหว่างแม่ค้าชาวม้งกับนักท่องเที่ยว นั้น มีการใช้ทั้งภาษามือ ร่วมกับการกดตัวเลขจากเครื่องคิดเลขในการบอกราคา ในช่วงกลางวันจะมีนักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มทัวร์บริเวณหน้าพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งในตอนกลางวันนักท่องเที่ยวมากกว่าช่วงกลางวัน

ภาพขวามั่งในปัจจุบันประกอบอาชีพขายของที่ระลึกเป็นอาชีพหลัก

นโยบายจินตนาการใหม่ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เมืองหลวงพระบาง เข้าสู่ระบบทุนนิยมส่งผลไปถึงชาวเมืองชาวชนเผ่ามั่ง ส่งผลให้เกิดอาชีพขายของที่ระลึก ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาอย่างไม่ขาดสายและประกอบอาชีพนี้เป็นอาชีพหลัก จากเดิม ขวามั่งทำไร่และปลูกผัก จึงปรับตัวมาประกอบอาชีพเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตลาดกลางคืน ซึ่งสร้างรายได้และนำเอกลักษณ์การปักผ้าของชนเผ่ามั่งมาจำหน่ายให้นักท่องเที่ยว

ภาพขวามั่งเตรียมพื้นที่ขายของที่ระลึกในตลาดกลางคืน (ตลาดมืด)

ปัจจุบัน ชาวม้งบางส่วนได้ยึดอาชีพขายของที่ระลึกในเมืองหลวงพระบางเป็นอาชีพหลัก โดยมีอาชีพรองเป็นการเกษตร ประกอบกับปัจจัยในการผลักดันและปัจจัยที่มีส่วนในการดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองได้แก่ การได้รับค่าชดเชยจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนฝูง เพื่อนบ้าน ได้ชักชวนหรือบอกเล่าถึงโอกาสของการมีงานทำในถิ่นอื่นให้ทราบ ปัจจัยนี้ ทำให้มีการอพยพออกจากถิ่นเดิม และความแตกต่างของอัตราค่าจ้างหรือรายได้ เป็นแรงดึงดูดที่สำคัญ เพราะความแตกต่างของรายได้ท้องถิ่นชนบทกับในเมือง จึงทำให้มีการอพยพไปทำงานในเมือง เพราะได้รับรายได้ที่สูงกว่าชนบท

ภาพชาวม้งกำลังปักผ้าขายเป็นของที่ระลึก แทนการทำการเกษตร

ภาพตุ๊กตาผี ของที่ระลึกจากชนเผ่าม้ง

ภาพการนับถือศาสนาของชนเผ่าม้งถูกถ่ายทอดลงบนกระเป๋าสตางค์

2) **การปรับตัวด้านความเชื่อ** การปรับตัวด้านความเชื่อ คือการนำความเชื่อเรื่องผี การนับถือผี มาสู่การเย็บเป็นตุ๊กตาผีจำหน่ายเป็นของที่ระลึก ซึ่งจากเดิมนั้นชาวม้งจะเคารพความเชื่อเรื่องผีอารักษ์และวิญญาณบรรพบุรุษ การปรับตัวดังกล่าว คือกระบวนการในการปรับเปลี่ยนความเชื่อ หรือทัศนคติ ให้เข้ากับสภาพวิถีชีวิต ซึ่งจากแนวคิดนี้ การปรับตัวด้านความเชื่อได้นำมาสู่การผลิตตุ๊กตาผีอารักษ์ เพื่อนำมาสู่การเย็บเป็นของที่ระลึก ชนเผ่าม้ง มีวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ เกี่ยวกับ ผี ในที่นี้หมายถึงวิญญาณของบรรพบุรุษ คือ ผีบรรพบุรุษ วิญญาณของเจ้าที่ประจำที่ป่าหรือภูเขา คือ ผีป่า ผีเขา ซึ่งในปัจจุบันยังคงรักษาวัฒนธรรมนี้ไว้ ยังมีการเลี้ยงผี หรือการเซ่นไหว้ผี เพื่อให้ผีเกิดความพึงพอใจ โดยชนเผ่าม้งมีความเชื่อว่า ความเจ็บป่วยทั้งหลาย ล้วนเป็นผลมาจากการผีดผี ทำบางสิ่งบางอย่างให้ผีไม่พอใจ จึงต้องมีการเลี้ยง หรือเซ่นไหว้ผี ซึ่งเป็นพิธีกรรมในการรักษาโรคของม้ง มีอยู่หลายแบบซึ่งแต่ละแบบจะแตกต่างกันไปในแต่ละโรค และส่งผลให้ชนเผ่าม้งมีความเกรงกลัวต่อความเชื่อนี้จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการปรับตัวเกี่ยวกับความเชื่อของชนเผ่าม้งเมืองหลวงพระบาง

ภาพความเชื่อเกี่ยวกับการทำนยด้วยไข่ไก่ของชาวม้ง ถูกถ่ายทอดลงบนกระเป๋าสตางค์

ภาพความเชื่อเกี่ยวกับมังกรของชาวม้ง ถูกถ่ายทอดลงบนกระเป๋าสตางค์

นอกจากนี้ในก่อนจะเป็นเมืองหลวงพระบางถูกรับรองให้เป็นเมืองมรดกโลก ชนเผ่าม้งนับถือผีและมีความเคารพต่อความเชื่อและแนวปฏิบัติของชนเผ่าตน แต่ในปัจจุบันหลังจากที่เมืองหลวงพระบางเข้าสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยว มีชนเผ่าม้ง 20 % ที่นับถือศาสนาอื่นได้ เช่น ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือ นโยบายจินตนาการใหม่ ประกอบกับการที่เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลก สังคมชนเผ่าม้งได้มีการติดต้อมีปฏิสัมพันธ์กับเผ่าอื่นๆ เด็กๆชาวม้งเมื่อเข้ามาเรียนก็ได้รับการศึกษา ศาสนา จากการเล่าเรียน ชาวม้งมีการแต่งงานกับเผ่าอื่น แต่งงานกับชาวลาวลุ่ม หรือชาวเมืองหลวงพระบาง สภาพสังคมเดิมที่มีการนับถือผีได้ปรับเปลี่ยนไป สิ่งแวดล้อมหรือบริบทรอบข้างเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดการปรับตัว ชาวม้งที่อยู่ใกล้ตัวเมือง หรือเด็ก ๆ ชาวม้งที่เข้ามาเรียนในเมืองได้รับการศึกษาและวัฒนธรรมคนเมืองจนไปสู่ การนับถือศาสนาในที่สุด และอีก 80 % ยังคงนับถือผี เป็นผลมาจากในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของหมู่บ้านชนเผ่าม้งที่อยู่ใกล้ตัวเมืองหลวงพระบาง แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่ค่อนข้างห่างไกลจากตัวเมืองหลวงพระบาง ก็ยังคงรักษาและมีการปรับตัวที่น้อยกว่าหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ตัวเมือง

3) การปรับตัวด้านทัศนคติที่มีต่อนักท่องเที่ยวในการปรับตัวด้านทัศนคติที่มีต่อนักท่องเที่ยว ชาวม้งที่พูดภาษาอังกฤษได้ สามารถบอกราคาและรู้ถึงการต่อรองราคาได้ ทำให้มีผลต่อรายได้ มีความได้เปรียบทางการค้าขาย เช่น บุญปีใหม่ในช่วงเดือนเมษาที่นักท่องเที่ยวจะเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุด ทำให้เป็นช่วงที่ได้ใช้ภาษารวมทั้งได้ฝึกภาษาเด็ก ๆ ชาวม้งมีทัศนคติที่ว่า การประกอบอาชีพในเมืองจะได้เงินดีกว่าการทำอะไร ทำนาเหมือนพ่อแม่ รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษทำให้มีโอกาสดีกว่าในการประกอบอาชีพขายของที่ระลึก การขับรถรับจ้าง รวมไปถึงการเป็นไกด์นำเที่ยว ในเมืองท่องเที่ยว ชาวม้งมีทัศนคติต่อนักท่องเที่ยวในเรื่องของรายได้จากการบริการเช่น ขับรถโดยสาร หรือ สามล้อเครื่อง รวมไปถึงไกด์นำเที่ยว ให้กับนักท่องเที่ยวซึ่งมีตลอดทั้งปีและในช่วงเทศกาลรายได้จะเพิ่มเป็นหลายเท่าตัว ทัศนคติที่มีต่อนักท่องเที่ยวมีทั้งด้านบวกและด้านลบ ด้านบวกคือ ผลดีจากนักท่องเที่ยวคือนำรายได้และความเจริญมาสู่หมู่บ้าน และชาวบ้านมีความภูมิใจที่วัฒนธรรมของตน และด้านลบ คือ ผลเสีย เป็นเรื่องของการขัดแย้งการเกี่ยวกับผลประโยชน์จากรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และพฤติกรรมบางอย่างของนักท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสม เช่น การพูดคุยเชิงขู่สาวกับเด็กสาวชาวม้ง เป็นต้น อย่างไรก็ตามการปรับตัวทาง

สังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง เกิดจากนโยบายของทางรัฐบาลมาสนับสนุน
ในการสร้างการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ภาพเด็กๆ ชาวม้งนั่งรอขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว

ภาพชาวม้งรอขายของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวในชุดประจำเผ่าม้ง

ดังนั้นสภาพสังคมของชนเผ่าม้งเมืองหลวงพระบาง จากเดิมที่เป็นสังคมแบบปิด คือเป็นสังคมชนเผ่า มีโครงสร้างทางสังคมที่มีข้อกำหนดหรือแนวปฏิบัติของตน จนกระทั่ง มีตัวแปรเข้ามาคือเรื่องของการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการปรับตัวทางสังคมคือ การประกอบ อาชีพ รายได้ของครอบครัวชนเผ่าม้งนำมาสู่ฐานะทางการเงินที่ไม่เท่าเทียมกันใหม่ชุมชน นำไปสู่การย้ายถิ่นฐานชาวเมืองหลวงพระบาง และมีการปรับตัวทางวัฒนธรรมคือความ เชื่อ ที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นก็ได้ถูกกระแสโลกาภิวัตน์ค่อยๆ ทำให้ความเชื่อนั้นปรับ หรือยืดหยุ่นไปตามบริบทสังคมเมืองท่องเที่ยว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าความเป็นเมืองหลวง พระบางได้ส่งผลให้เกิดการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าม้ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ของกลไกการพัฒนาประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

- แกรนท์ อีแวนส์. (2547). ประวัติศาสตร์สังเขปประเทศลาว ประเทศกลางแผ่นดินเอเชีย
อาคเนย์. แปลโดย ดุษฎี เฮย์ มอนด์ กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พริ้นติ้ง. เฮาส์.
- ธีรพงศ์ โพธิ์มัน. (2553). การท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ : กรณีศึกษา
วัดเชียงทองและปริมณฑลหลวงพระบาง สปป. ลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรวัฒน์ แก้วแดง. (2545). การช่วงชิงการให้ความหมายพิธีกรรมและความเชื่อ ปู่เยอ
ย่าเยอ เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิภาคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิเทศ ดินณะกุล. (2549). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ
.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภา นิธยาน. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต.
พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ. โอเดียนสโตร์.
- ปราโมทย์ ปราสาทกุล. (2522). ทฤษฎีที่น่าสนใจทางประชากรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- พัทธา สายหุ. (2514). ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม.กรุงเทพฯ. ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว ณ ลำพูน. (2515). ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพฯ. เลี้ยงเลี้ยงจงเจริญ.

- เยี้ยล่อ เยี้ยวือ. (2551). มุมมองของคนในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา บ้านนาอวน เมืองหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.อุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
- วรรณิ ตั้งเสาวภาคย์. (2543). ปัจจัยที่มีผลต่อการปรับตัวของแรงงานผู้ย้ายถิ่นข้ามชาติชาวพม่า ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประชากรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์กลางแนวลาเวแห่งชาติ. (2548). บรรดาชนเผ่าใน สปป. ลาว. กองทุนแคนาดาเพื่อการพัฒนากลุ่มชนเผ่า
- ศุภชัย สิงห์ยะบุตร. (2553). หลวงพระบางเมืองมรดกโลก ราชินีแห่งความทรงจำและพื้นที่ พิธีกรรมในกระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : สายธาร.
- _____. (2551). หลวงพระบางเมืองมรดกโลก : พื้นที่พิธีกรรมและการต่อรองเชิงอัตลักษณ์ในกระแสโลกาภิวัตน์. มหาสารคาม .มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สวางปัดใจ. (2002). ชนเผ่าม้งในประเทศลาว.วารสารตะวันออกเฉียงใต้ ฉบับที่ 12.
- สถาบันค้นคว้าชนเผ่าและศาสนา. (2552). ชอกรู้ชนเผ่าในลาว. สถาบันวิทยะสาตสังคมแห่งชาติ
- สนธยา พลศรี.(2545). หลักสังคมวิทยา. กรุงเทพฯ. โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮ้าส์.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข.(2552). การศึกษาสังคมและวัฒนธรรม แนวคิด วิธีวิทยา และทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนทร โพธิสาร. (2000). ปะหวัดสาตลาว.นครเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์แห่งลัด.
- สุภาภจ จันทวานิช. (2554). มั่งลาวในประเทศไทย นโยบายและการดำเนินการของภาครัฐไทย 2518 - 2552. กรุงเทพฯ. ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริชัย หวันแก้ว. (2549). สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อ้วน สิริสัก. (2007). เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง. แขวงหลวงพระบาง. คณะกรรมการคุ้มครองมรดกโลก

- Cambell, Rex R. and Johnson M. Daniel. (1976). **Proposition on Count Stream.** Migration : Rural Sociology.
- Talt, R. (1973). **Migration : Problem of Adjustment and Assimilation in Immigration.** Yang dao. (1971). **Les Hmong du Laos face au Development.**